

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.289

Divendres, 1 de juliol del 2016

SUMARI

- 1 Joan Solà ► El xampany de Sant Joan
- 2 Jordi Sedó ► Contacte de llengües
- 3 Nicola Vaiarello ► “Benign neglect”? Una sortida de “language contestedness”
- 4 Serra d’Or ► El debat sobre la llengua fa nosa?
- 5 Toni Barceló ► Una normativa unitària
- 6 Enllaços i convocatòries

InfoMigjorn és un butlletí que distribueix missatges informatius relacionats amb la llengua catalana. Es publica els dimarts i els divendres. Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots. Edició d'aquest número: Ramon Torrents
Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php>. Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat.   @InfoMigjorn

1 El xampany de Sant Joan

Joan Solà

Avui, 23 de juny de 1994

<http://rodamots.cat/escreix/el-xampany-de-sant-joan/>

Que no ens torni a passar que perdem bous i esquelles. Una vegada, fa segles i segles, nosaltres vam inventar una màquina tan important que salvava la vida de qui la posseïa: es deia *armatost*, del verb *armar* i de l'adverbi *tost*, que volia dir «de pressa». Servia per armar ràpidament la pesada i dura ballesta, abans no et disparés l'enemic amb la seva. Ja veieu si era important. La llengua castellana no va tenir cap vergonya d'adaptar-se-la en forma d'*armatoste*, i el francès i tot en forma d'*armatôt*. Quan nous invents van fer que l'*armatost* anés a raure a les golfes, la corresponent paraula castellana va passar a significar «trasto vell» i nosaltres la vam recuperar en forma d'*armatosta* però amb l'estigma de castellanisme que els diccionaris de barbarismes s'han encarregat de posar-li. ¿Oi que no hi cal cap comentari?

Per pal·liar les immenses fatigues que el duc de Crillon tenia mentre atacava el castell maonès de Sant Felip, el seu cuiner li va «inventar» una salsa exquisida que va rebre tot seguit el nom de *mayonnaise*, el més adequat en aquella històrica escaiença; però, segons Coromines, potser no fou tant invent com això: potser no fou «sinó una imitació modificada, ensopegada i amansida, del nostre espantatall allioli». El cas és que nosaltres ara no ens atrevim a recatalanitzar-lo en *maonesa* i en respectem la *i* francesa. També fa segles que els castellans van començar a dir *no más* i sembla que nosaltres els vam imitar creant la paraula *només*, que ha fet belles arrels i branques, alhora que ells s'oblidaven de la seva, aneu a saber per què. Doncs resulta que ara hi ha qui voldria fer recular el nostre *només* i el més recent *no només*... perquè no sembla que tinguin la sang totalment blava. ¿I ara, què hi caldrà cap comentari?

Un bon dia també prou llunyà, uns pagesos espavilats de la regió francesa de Champagne van inventar un vi escumós que revifava els ensopits més recalci-trants. I la gent d'aquí, despreocupada i feliç, en va dir *xampany*, una paraula de les més perfectes del nostre diccionari, que té la mida exacta de dues síl·labes massisses i un so esponjós i espetegant que ni fet a mida per axampanyar les piules, la coca, els coets i les traques de la nit màgica i jove de Sant Joan. Un mot que ens permet de rebre amb una gatzarosa xampanyada les raquetes victorioses del Roland Garros, que ens convida a fer un xampanyet, havent so-

pat, a casa de l'amic que fa els anys, i ens obre, deferent, la xampanyeria on entrem de bracet amb l'estimada encabat del teatre.

I un mal dia vingué l'home de la por: que fèiem no sé quin europecat o ecusa-crilegi i que, volant, ecs, escopíssim aquell nostre tan antic i entranyable nom. I ens ho vam creure, covards, en lloc de foragitar el bruixot amb els trabucs de darrere la porta. No vam saber defensar, endiumenjat amb les lletres catalanes i amb la cara ben alta, aquest nostre mot, inconfusible ni tan sols amb el que li havia donat origen. Pitjor encara: enginyosos com som, ja ho crec, vam anar a ensopegar el mot hispànic perfecte, ni carn ni peix, ni català ni castellà, i l'eixorc criad nouvingut va foragitar l'esponerós fill de casa. Tot el nostre noble i excel·lent xampany ha estat rebatejat amb paraula que no té ni suc ni bruc, però és innòcua: que no sigui dit, sobretot. Som molt catalans... de boca... i potser de cor. Però, sobretot, que no se'ns en vegi ni l'ombra. En altres temps, prou més difícils, érem els reis de l'enginy quan és tractava d'intentar noms que fossin i no fossin catalans: *Banca Catalana*, *Editorial Selecta*. Avui ja no és enginy: és reculada vergonyosa i intolerable. ¿Qui ens respectarà si no ens respectem nosaltres?

Per fortuna, ens queda la possibilitat, el dret, el deure, les ganes, la necessitat i l'estímul de reaccionar. A l'ampolla, pot haver-hi el nom que vulguin, el nom legal, inofensiu, eixorc, adust, comercial, vergonyós i covard. Però, a la nostra boca, no hauríem mai de deixar-l'hi fer niu.

2 Contacte de llengües

Jordi Sedó

El Punt Avui, 21/06/2016

<http://www.elpuntavui.cat/opinio/article/8-articles/978733-contacte-de-llenguees.html>

Fa uns quants mesos que he d'assistir regularment a unes reunions que, malgrat que tenen lloc a Catalunya, es desenvolupen íntegrament o majoritàriament en castellà per la presència de persones que hi acudeixen de diferents indrets d'Espanya i, fins i tot, d'algun altre Estat. Solen participar-hi professionals relacionats amb l'educació: pedagogs, psicòlegs, educadors socials i psicopedagogs. Persones, per tant, qualificades i que, tot i no ser professionals de la llengua, sí que es veuen obligats a fer-ne una eina de treball.

Al llarg d'aquestes reunions he pogut comprovar de manera més o menys sistemàtica fins a quin punt la influència del contacte de llengües és bidireccional a casa nostra, contràriament al que pensen molts ciutadans. És ben sabut que la llengua castellana incideix en la catalana deixant-hi petges que l'enlletgeixen i l'empobreixen i tothom és conscient que quan ens expressem en català, fem servir expressions que són de matriu castellana. Són els anomenats barbarismes o castellanismes, un fenomen que un exèrcit d'assessors lingüístics i correctors de casa nostra s'afanyen a mirar de minimitzar. I és possible que els qui ens expressem normalment en català tinguem la percepció que aquesta contaminació es produeix únicament del castellà cap al català. Res més lluny de la realitat: la llengua castellana que es fa servir a Catalunya també està tacada d'incorreccions i impureses procedents del català que l'empobreixen i enlletgeixen tant com succeeix en sentit contrari.

Hi ha, però, una diferència substancial. En català, la contaminació es produeix fonamentalment en els registres que van des de l'estàndard, farcit de *tontos*, *sèrios*, *nòvios* i *barcos*, fins al més baix. El col·loquial, amb els seus *xiringuitos*, *buenos* i *pues* i la llengua vulgar, sobretot pel que fa a paraules malsonants i al vocabulari dels genitals i del sexe, posem per cas, que està completament contaminat de mots castellans, com ara *cabrón*, *maricón*, *gilipollas*, *capullo*, *joder*, *polvo*, *polla*, etcètera.

El castellà, en canvi, acostuma a conservar la seva genuïnitat en els registres més baixos de la llengua, mentre que, en canvi, la contaminació es produeix en els registres que van des de l'estàndard cap amunt. Al llarg d'aquestes reunions que esmentava en les primeres ratlles de l'article, he anat fent un extens inventari de catalanismes que he pogut caçar al vol, si em permeteu l'expressió, utilitzats pels professionals catalanoparlants que hi fan servir el castellà. Són mots i expressions que potser passen inadvertits quan els sentim castellanitzats però que fereixen les orelles del castellanoparlant no contaminat. És a dir, d'aquell que no viu a Catalunya i està acostumat a sentir la seva llengua utilitzada en un estat més pur. Per raons d'espai, us en faig una breu selecció, extreta de la modestament àmplia llista que he pogut anar elaborant: *con todo y con eso*, *descuidarse* (per *olvidarse*), *ensinistrar*, *insertar*, *no cal*, *téxtil*, *garantir*, *poner rojo* (per *poner colorado*, en el sentit d'averkonyir algú), *paleta* (per *albañil*), *dejar ir* (per *soltar*), *abrir/cerrar la luz*, *atabalar*, *bien bien* (per *exactamente*), *con que* (amb sentit causal), *namás* (per *solamente*), *trenta*, *plegar*, *a poco a poco*, abús de l'expressió *ir a buscar* ignorant el més comú *ir por*, etcètera. Naturalment, també hi ha mots que se solen fer servir en un registre més col·loquial i que difícilment els sentirem a dir a qui fa servir el nivell estàndard, però

són els menys freqüents. Fixeu-vos-hi: *prou, arpenchase, monchetas, una mica, un desto, adeu, mastresa, rachola, samarreta...*

El contacte de llengües produeix una influència mútua que resulta inevitable. Una influència, però, que, a causa de la nostra composició social, es produeix d'una determinada manera. Les àmplies capes de castellanoparlants d'origen que no solen utilitzar els registres més alts i, alhora, són capaços de fer servir el català no tenen tantes ocasions de contaminar els usos més elevats del català com sí que en tenen en els més baixos, mentre que les àmplies capes de catalanoparlants d'origen que solen fer servir aquests registres en castellà, sí que hi incideixen intensament. Naturalment, no parlo d'una regla absoluta perquè, efectivament, la contaminació es produeix en ambdues direccions i en tots els registres, però sí que és cert que les diferències que assenyalo es produeixen en extensió i en intensitat, segons el registre.

Sí que és cert que, quan una llengua es contamina sobretot per sota, com passa en català, corre el perill de llatinitzar-se i de perdre capacitat expressiva, mentre que, quan es contamina en els registres més elevats, el perill és menor. En primer lloc, perquè no tots els parlants són capaços de fer-los servir i, per tant, només se'n contamina una certa elit; i, en segon lloc, perquè la freqüència amb què es fan servir aquests registres en llengua escrita els preserva més que no pas els més baixos, que són fonamentalment orals i, sobretot, utilitzats per tota la població sense excepcions. Com sempre, fins i tot en això, al català li toca la pitjor part.

3 “Benign neglect?” Una sortida de “language contestedness”

Nicola Vaiarello

Blog de la Revista de Llengua i Dret, 02/06/2016

<https://eapc-rld.blog.gencat.cat/2016/06/02/benign-neglect-una-sortida-de-language-contestedness-nicola-vaiarello/>

Els dies 5 i 6 de maig del 2016 es va dur a terme a la Universitat de Torí la segona edició del simposi «Contested Languages in the Old World» (CLOW), organitzat pels professors Mauro Tosco (Universitat de Torí) i Marco Tamburelli (Universitat de Bangor). Per *contested languages* s'han d'entendre aquelles llengües que són suficientment diferents, des del punt de vista lingüístic, de la llengua principal de l'Estat on es parlen, però que no tenen l'estatus de llengües

oficials i freqüentment són classificades com a «dialectes» o «patois».^[1] La majoria dels *contested languages*, entre els quals es poden incloure les llengües regionals d'Itàlia (sicilià, napolità i piemontès), d'Alemanya (bavarès, baix saxó, suabi), d'Espanya (asturià, aragonès) i moltes llengües regionals de França, són llengües en perill d'extinció. Concretament, la visibilitat d'aquestes llengües en l'esfera pública és extremament reduïda i això no permet crear les condicions per a un reconeixement oficial i, en un cercle viciós, la falta de reconeixement oficial no dona visibilitat pública a aquestes llengües.

El simposi es va configurar com una plataforma dialògica entre lingüistes, experts, estudiants i investigadors independents que treballen sobre la situació actual i les perspectives futures dels *contested languages*.

Després de la benvinguda al professor Mauro Tosco, que va fer els *onori di casa*, el professor Marco Tamburelli va obrir (i tancar) la primera secció amb el títol *Bringing language contestedness to the fore*.

Tamburelli, en aquesta comunicació, va subratllar que la terminologia (no gaire científica) de «dialectes italians», en referència a les varietats romàniques parlades en el territori italià, està determinada per un criteri sociopolític més que per un d'estrictament lingüístic. Aquest criteri sociopolític, a l'hora de definir les llengües regionals a Itàlia, perpetua la negació dels drets lingüístics dels parlants d'aquestes llengües. Després d'haver recordat la falta d'adhesió de les institucions italianes als estàndards del dret lingüístic europeu (per exemple, la no ratificació de la Carta dels drets de les llengües regionals), Tamburelli, en referència a les polítiques lingüístiques italianes, va introduir el concepte de *benign neglect*, en altres paraules, l'actitud d'ignorar una situació sovint indesitjable i delicada respecte a la qual es tenen responsabilitats.

La segona sessió es va centrar en la identificació de *language contestedness*:

Henryk Duda (Universitat Catòlica Joan Pau II de Lublin), en la seva comunicació, va explicar com la llengua pot ser un factor determinant a l'hora de percebre's ètnicament diferent. Duda va explicar que, si bé la varietat lingüística parlada del lemko (un del grups ètnics més petits que hi ha a Polònia) pot ser considerada una mena de dialecte de l'ucraïnès, els seus parlants la perceben com a llengua, i això es podria connectar a una potencial reivindicació política.

Lissander Brasca (Universitat de Bangor) va tractar sobre la classificació del gal·loitàlic en l'àmbit del grup lingüístic romànic. Si bé hi ha una bibliografia substancial que distingeix estructuralment el gal·loromànic de les altres varietats romàniques, hi ha acadèmics que l'etiqueten d'«Italo-Romanze». Brasca va

explicar que aquesta etiqueta està influenciada per una classificació que barreja els criteris d'*abstand* i *ausbau* (distància i expansió). En conclusió, es va subratllar que aquest «criteri mixt», no gaire útil per a propòsits científics, es configura com un instrument per negar els drets lingüístics als parlants dels *contested languages*.

Jone Goirigolzarri Garaizar, en la seva comunicació, va subratllar les posicions polítiques i els discursos ideològics sobre el procés de revitalització lingüística de la llengua basca dels cinc grups polítics que van protagonitzar la política basca a partir dels anys vuitanta.

En la seva comunicació, Federico Gobbo (Universitat d'Amsterdam i Universitat de Torí) va fer un excurs històric sobre l'esperanto, llengua que va ser discutida des del moment de ser creada per Zamenhoff el 1887. Es va subratllar la connexió que es va establir entre drets lingüístics i esperanto després de la Segona Guerra Mundial. En conclusió, Gobbo va afirmar que s'està creant una convergència ideològica entre l'esperanto i altres *contested languages*, en particular llengües regionals i minoritàries.

La professora Eda Derhemi (Universitat d'Illinois a Urbana-Champaign) va obrir la sessió dedicada a la percepció sobre aquestes llengües posades en qüestió i va comparar l'estatus de dues llengües sotmeses i minoritàries en perill d'extinció: l'arberesh i l'arvanitika, dues varietats de l'albanès parlades respectivament a Sicília i a Grècia. Derhemi ha investigat els efectes que diferents actituds oficials poden tenir sobre aquestes llengües minoritzades i les respectives comunitats de parlants. Derhemi va analitzar així mateix les actituds de la gent cap a aquestes llengües. En el cas de l'arberesh, es manté una actitud positiva de lleialtat, mentre que en el cas de l'atvink predomina un sentiment de vergonya.

Nicole Dolowy-Rybinska (Acadèmia de Ciències de Polònia) i Claudia Soria (CNR-ILC, Pisa) van comparar la vitalitat etnolingüística de dues llengües menystingudes: el kashubina (a Polònia) i el piemontès (a Itàlia), ambdues percebudes com a dialectes de la llengua estatal/nacional. En els dos casos, l'estatus i el prestigi d'aquestes llengües és bastant baix i la importància de mantenir-les dintre i fora de la comunitat és feble.

Aurelie Joubert (Universitat de Leicester), des d'una perspectiva crítica, va analitzar el discurs dels polítics francesos a l'hora de legitimar els parlants de les llengües regionals franceses. Joubert va descriure la relació (problemàtica) entre regió, llengua i identitat a la llum de tres recents episodis polítics: l'aprovació d'una reforma territorial que redueix el nombre de regions de 22 a 13, la votació del Senat en contra d'una obertura del debat sobre la ratificació de la Carta dels

drets de les llengües regionals i, per fi, la victòria del partit nacionalista a Còrsega. En conclusió, es va analitzar com va emergir la idea d'utilitat lligada a la llengua corsa en un discurs de Jean-Guy Talamoni, el nou president de l'assemblea corsa.

Nicola Vaiarello (Universitat de Barcelona) va donar una panoràmica de com les llengües regionals d'Itàlia estan representades en dos diaris nacionals. L'ús d'unes pràctiques discursives reproduïx una representació subalterna d'aquestes llengües respecte a la llengua nacional. En conclusió, va mostrar que darrere d'una positivitat discursiva hi ha una dinàmica coberta de repressió que no és funcional respecte a un reconeixement jurisdiccional d'aquestes llengües contestades.

Emanuele Miola (Università Milano Bicocca) va tractar el tema de l'ortografia discutida: l'escriptura espontània del piemontès en les xarxes socials. Aquesta llengua regional no està estandarditzada, si bé és la que té l'ortografia més normalitzada d'entre les llengües d'Itàlia. L'autor es va interrogar sobre fins a quin punt les actituds de la comunitats de parlants haurien de tenir un rol en la revisió de l'ortografia piemontesa.

La comunicació de Pawel Rutkowskij (Universitat de Varsòvia) va versar sobre la llengua de signes polonesa, que va emergir a Polònia el 1817. Aquesta llengua de signes va ser desposseïda, durant moltes dècades, del seu estatus de llengua natural de ple dret. La falta d'estudis sobre aquesta llengua es va compensar el 2010 amb l'inici de la construcció d'un corpus de la llengua de signes polonesa.

Eugenio Gorla (Universitat de Pavia) va exposar la configuració sociolingüística de Gibraltar, on al costat de l'anglès i d'una varietat local del castellà, hi ha una varietat pròpia d'aquest territori, el *llanito*. En aquesta presentació es va veure com la definició de *llanito* com una llengua a part de l'anglès i del castellà depèn de l'autopercepció dels parlants i no de factors estructurals. En conclusió, es va donar una mirada *bottom up* en el procés de legitimació d'aquesta varietat lingüística.

Marco Trizzino (Institut Pontifici Altioris Latinitas, de la Univesitat Pontifícia de Roma) va tractar d'una possible planificació lingüística del sicilià i dels obstacles que s'han de superar per posar en marxa polítiques lingüístiques correctes i eficaces. Trizzino va exposar els límits i el potencial d'una llei regional de promoció i valoració del sicilià (LR 09/2011).^[2] En conclusió, sempre amb una òptica de *language planning*, va explicar el concepte de polinòmia, elaborat en referència a la llengua de Còrsega, que també es pot estendre a la situació sociolingüística del sicilià.

Simone Mattiola (Universitat de Pavia i Universitat de Bèrgam) va tractar del cas del ladino, una de les 13 llengües minoritàries reconegudes a la Llei 482/99. Mattiola va subratllar la fase del *corpus planning* com un moment decisiu per donar legitimitat al ladino.

Paolo Coluzzi (Universitat de Malaia, Kuala Lumpur), Lissander Brasca (Universitat de Bangor) i Simona Scuri (CSPL, Milà), després d'exposar un breu resum sobre la situació sociolingüística i institucional de la llengua llombarda, van parlar de què s'ha fet i què es fa per aturar el canvi lingüístic que ja està en marxa, és a dir, les diferents etapes de la planificació lingüística que van dur a terme associacions privades i persones compromeses.

Mairead Nic Craith (Universitat Heriot-Watt Edimburg), convidada especial, va presentar les diferents vies que permeten a una llengua d'obtenir l'oficialitat i, consegüentment, de tenir més visibilitat i un retorn en termes econòmics. La comunicació es va enfocar sobre «els viatges» a través dels quals algunes llengües han adquirit legitimitat i altres no. Més específicament es va explorar el rol decisiu de les organitzacions transnacionals en una dinàmica d'èxit de reconeixement.

Jone Goirigolzarri Garaizar i Estibaliz Amorrortu (Universitat de Deusto), Ane Ortega (Begonako Andra Mari Teacher Training College) i Jaqueline Urla (Universitat de Massachusetts) van oferir la primera comunicació de la sessió *Back to life*. Es va parlar del procés de revitalització de la llengua basca com a conseqüència de programes d'immersió escolar en basc. A través d'un estudi qualitatiu es va donar el perfil sociolingüístic i actitudinal d'aquests nous parlants bascos que han après la llengua solament en un entorn escolar.

L'última sessió, anomenada *Dealing with language contestedness*, es va caracteritzar per la presència de persones externes a la acadèmia: va ser el cas de l'enginyer Silvio Sandrone (Triel-sur-Seine), el qual va explicar com va manejar una dinàmica de multilingüisme en la seva família. Va explicar com és possible en un context d'alta mobilitat internacional mantenir el piemontès a través d'un procés de «planificar i ajustar».

Federico Gobbo (Universitat d'Amsterdam i Universitat de Torí) i Laura Vardeu (Universitat de Torí) van parlar d'una prova pilot que es va fer a la província de Nuoro (Sardenya) en l'àmbit de l'ensenyament de la *limba* (llengua) sarda. Si bé l'estàndard escrit s'anomena «llengua frankenstein», l'estudi fet en tres classes d'una escola secundària d'Orosei va demostrar que els estudiants no van manifestar actituds negatives davant l'ensenyament de la *limba* sarda.

Carlo Zoli (Smallcodes, Florència) va informar sobre una plataforma lexicogràfica per a llengües menysvalorades i minoritàries. Smallcode té l'objectiu d'omplir el buit que hi ha entre llengües majoritàries i minoritàries i garantir la presència d'aquestes llengües en el web. Zoli va dir que per assolir aquest objectiu *Smallcodes* crea softwares de lexicografia, de correcció ortogràfica i de recerca terminològica.^[3]

Andrea F. D. Di Stefano i Vincenzo Lerro (Biella) van referir el cas d'una experiència de recaptació de fons com el *crowd funding* per editar un llibre de text escrit en piemontès. Els responsables del projecte van subratllar la importància de les plataformes digitals per donar visibilitat a una llengua arraconada com el piemontès.

Andrea Musumeci (Londres) va exposar el seu projecte de revitalització de la llengua siciliana a través del teatre. Musumeci es va posar en el pol de l'oralitat que de moment caracteritza l'ús viu d'aquesta llengua i va afirmar que la participació activa de la comunitat local té un paper decisiu en un procés de revitalització lingüística.

Mauro Tosco va tancar el simposi amb una comunicació que es proposava reflexionar sobre el futur d'aquestes llengües i les accions que s'haurien de fomentar. En conclusió, va afirmar que una estratègia de reconeixement *top down* podria ser ineficaç si no va acompanyada d'una estratègia *bottom up*.

En conclusió, es va confirmar la importància de donar més visibilitat a les llengües postergades i crear una convergència d'accions, sempre més profitosa entre activistes, experts, acadèmics i investigadors independents.

Bibliografia

Coluzzi, P. (2009). «Endangered minority and regional languages (“dialects”) in Italy». *Modern Italy* 14/1:39-54.

Craith, M. N. (2000). «Contested identities and the quest for legitimacy». *Journal for Multilingual and Multicultural Development*, 21(05), 399-413.

Kloss, H. (1967). «Abstand languages and “ausbau languages”». *Anthropological Linguistics*, 29-41.

Tamburelli, M. (2015). «Uncovering the hidden multilingualism of Europe: an Italian case study». *Journal of Multilingual and Multicultural Development*.

Notes

[1] <http://contested-languages.bangor.ac.uk/>

[2] <http://www.csfls.it/legge-regionale-31-maggio-2011-n-9/>

[3] <http://www.smallcodes.com/home.page>

4 El debat sobre la llengua fa nosa?

Serra d'Or, núm. 678, juny 2016

<http://www.nuvol.com/noticies/el-debat-sobre-la-llengua-fa-nosa/>

Darrerament, la llengua és un tema de debat. De fet, ja fa molts anys que ho és, però aquest mes de març el grup Koiné va tornar a posar-lo damunt la taula, la qual cosa va suscitar reaccions molt diverses, tant favorables com en contra.

És per això que hem cregut convenient parlar-ne i deixar un espai a la revista per a aquesta qüestió. S'hi refereixen Joaquim Arenas i Sampera, Mercè Lorente Casafont —ambdós integrants del manifest— i Miquel Calçada.

Així, a la secció de «Senyor director» J. Arenas i Sampera, mestre i pedagog, justifica el comunicat sobre la llengua, perquè cal que «una presa de consciència lingüística informi el debat ciutadà del procés constituent». Tot i que lamenta les males interpretacions i les manipulacions que s'han fet del manifest, considera que les reaccions que ha suscitat «palesen un interès viu» sobre l'estat de la llengua, tant en el present com en el futur. A més, posa èmfasi en diversos punts: la constatada «subordinació lingüística del català, avalada per estudis de què disposem»; la denúncia que fa el manifest sobre «la ideologia política de l'anomenat "bilingüisme" i no pas el fet que els individus parlin diverses llengües»; el català i l'occità a l'Aran han d'esdevenir «l'eix integrador en un marc d'assumpció pública del multilingüisme»; la «colonització lingüística» que s'ha patit fins avui, encara; i, també, diu que el manifest no proposa una «oficialitat única» del català ni defensa el «monolingüisme», tal com s'ha dit maliciosament.

A l'apartat de «Fets i opinions», Mercè Lorente, doctora en Filologia Catalana, escriu un article més detallat i aprofundit en defensa del manifest: «era necessari fer-lo públic i obrir un debat sobre les llengües a la nova república». Així, parla de l'objectiu del manifest, la motivació que ha portat el grup a fer-lo públic, l'oportunitat o la inoportunitat del moment, el contingut pel qual se'ls ha criticat i l'ús de la crítica com una eina per mitjà de la qual cal continuar debatent sobre la qüestió.

De fet, «el manifest no descobreix res de nou; simplement constata la situació d'anormalitat de la llengua catalana». La funció principal que pretenia el manifest era «denunciar una situació i demanar un canvi». Així, doncs, aquest comunicat tan sols «vol ser un crit d'alerta (...) que té tot el sentit en una societat democràtica», de manera que la crítica constructiva és benvinguda «perquè ha permès començar el debat que es negava».

Miquel Calçada, a la seva columna habitual, aquest mes ofereix una visió més escèptica del comunicat: «hauria preferit ajornar aquest enèsim debat que, d'altra banda, caldrà afrontar acadèmicament amb seny i rigor».

No us perdeu, doncs, aquests tres textos publicats íntegrament al número de juny de «Serra d'Or». Us ajudaran a entendre el debat sobre la llengua que encara es troba en plena bullició. També, hi podreu trobar els arguments d'algunes de les crítiques que se n'han fet. En definitiva, un debat de plena actualitat i que cal que tota la ciutadania tingui les eines necessàries per a valorar-ne el contingut.

[Serra d'Or: sumari del núm. 678 \(juny 2016\)](#) · [Serra d'Or al Facebook](#)

5 Una normativa unitària

Toni Barceló

Lliure i Millor, 23/06/2016

<http://lliureimillor.cat/2016/06/23/lendema-des-de-les-illes-balears-una-normativa-unitaria-per-toni-barcelo/>

«Sí com lo foch creix la sua flamada
quant li són dats molts fusts perquè·ls aflam,
e ladonchs creix e mostra major fam,
com pot sorbir cosa que·l sia dada,
ne pren a mi, car ma voluntat creix
per los desigs presentats en ma pensa,
e, remoguts, seria'ls fer offensa,
car d'altra part ma voluntat no·s peix.»

Ausiàs March (XXXIII)

Dissortadament, malgrat l'evidència de les dades històriques i el criteri científic de comunió sistèmica entre els parlars dels Països Catalans, la unitat de la llengua catalana continua essent un principi que s'ha de reivindicar i justificar a tota hora i en tot lloc. El secessionisme lingüístic té un gran calatge arreu de la catalanofonia, i es materialitza en moviments com ara el gonellisme, el blaverisme, el particularisme invers i d'altres. Els secessionistes no només assetgen la comunitat catalanoparlant des de fora: també l'erosionen des de dins.

José Ramón Bauzá, la figura més cofoia i caricaturesca del gonellisme institucional, fou el president del Govern balear durant la darrera legislatura. Aquest personatge, caracteritzat per un anticatalanisme abrandat, emprengué l'ambi-

ciosa tasca d'invisibilitzar la nostra llengua en els espais públics. Entre d'altres iniciatives catalanòfobes, castellanitzà la televisió autonòmica, dinamità el model d'immersió lingüística del sistema escolar balear, suprimí el requisit del català per accedir a les places de l'administració pública, dissolgué la Direcció General de Política Lingüística i paralizà la col·laboració amb l'Institut Ramon Llull, tot plegat amb el subterfugi estratègic de promocionar les modalitats lingüístiques illenques. L'actual govern progressista –que afortunadament compta amb representants sobiranistes– ja ha iniciat un seguit de polítiques per revertir aquesta situació al consens que caracteritzà el debat sobre la llengua i la identitat pròpies des que es va aprovar la Llei de normalització lingüística de les Illes Balears l'any 1986.

L'absència d'una autoritat lingüística efectiva compartida per tot el domini lingüístic n'és una de les causes i conseqüències, d'aquest desgavell. Segons els estatuts de l'Institut d'Estudis Catalans, l'organisme assumeix el triple objectiu de «Tenir cura de l'estudi de la llengua catalana, establir-ne la normativa i vetllar perquè el procés de normalització d'aquesta llengua sigui *coherent arreu del seu àmbit lingüístic* [cursives meves].» Aquest propòsit ideal, òbviament, no s'acompleix de manera satisfactòria. Per exemple, l'article 35 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears reconeix la Universitat de les Illes Balears com la «institució oficial consultiva» amb relació a «la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears». La universitat pública ha tengut i continua tenint un valor incalculable per a la normativització de la llengua, però, tot i la seva col·laboració amb l'IEC, sovint ha estat menystenguda i desautoritzada pel discurs secessionista.

Per a algunes llengües poderoses, com ara l'anglès i l'alemany, el fet que cap institució oficial s'encarregui de regular-les no suposa una amenaça, però que el català pogués rebre el mateix tractament no sembla una proposta realista. Cal recordar i denunciar un pic més que, a l'Estat espanyol, la nostra llengua pateix unes condicions sociolingüístiques palesament adverses empeses per una inèrcia històrica destructiva –i autodestructiva– per mor del contacte amb el castellà. Aquesta pressió imperialista ha provocat, a més, l'afebliment estructural del català fins al punt que no pocs experts han diagnosticat que s'està extingint per dissolució fonètica, lèxica, morfològica i sintàctica en la llengua del Regne d'Espanya; per tant, és urgent i imperatiu que els Països Catalans acceptem i compartim una autoritat lingüística rigorosa, independent i unitària: l'endemà en depèn.

6 Enllaços i convocatòries

- ▶ **[“La llengua per fora i per dins: reciclem-nos i compartim”](#)**, del 4 al 8 de juliol del 2016 a la Facultat de Lletres de la Universitat Rovira i Virgili (Tarragona). L'objectiu del curs és actualitzar i posar en comú diversos aspectes de didàctica, sociolingüística i gramàtica descriptiva que preocupen el professorat de llengua i literatura catalanes.
- ▶ **[Postgrau en Assessorament Lingüístic \(en català\) i Serveis Editorials \(ALSE\)](#)**, de 30 crèdits acadèmics, organitzat conjuntament pel Departament de Filologia Catalana i Lingüística General i els Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona. Preinscripció fins al 17 de juliol del 2016.
- ▶ **[Postgrau de Correcció i Assessorament Lingüístic](#)** de la Universitat Autònoma de Barcelona, per a l'exercici professional de la correcció editorial i de l'assessorament lingüístic en els mitjans audiovisuals. Facultat de Traducció i Interpretació, UAB, 2016-2017.
- ▶ **[“El valencià millora el seu ús i avança cap a la normalització”](#)** (*El Punt Avui*, 08/06/2016). Un 88,8% de la població (4,4 milions) entén el valencià i un 51,18% el parla. Però també: **[“La meitat dels valencians admeten que no saben parlar la llengua pròpia”](#)** (*El Punt Avui*, 22/06/2016).
- ▶ Xavier Aliaga, **[“Escriure menys, escriure millor. Editar menys, editar millor”](#)** (blog *Sota la creueta*, 10/06/2016)
- ▶ Josep Casulleras Nualart, **[“‘Sorpasso’, allò que els italians en diuen, en català, ‘remuntada’”](#)** (*VilaWeb*, 13/06/2016)
- ▶ G.B. **[“Ràdio Arrels de Perpinyà celebra 35 anys”](#)** (*El Punt Avui*, 30/05/2016). L'emissora afronta l'aniversari amb nous reptes i amb imatge renovada
- ▶ Zequi Castellano, **[“Restaurar la xarxa d'assessors de valencià”](#)** (*Saó*, 11/06/2016). Del mateix autor, **[“Positivar les proves de la Junta”](#)** (*Saó*, 06/06/2016), sobre la Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià
- ▶ Rudolf Ortega, **[“Bada Colau”](#)** (*El País*, 05/06/2016). Tard o d'hora les noves esquerres hauran de recuperar el vincle històric amb la defensa de la llengua